

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΠΑΙΔΕΙΑ-ΛΙΓΟΤΕΡΗ ΡΥΠΑΝΣΗ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ »

ΝΕΚΤΑΡΙΑ ΑΡΧΟΝΤΑΚΗ ΧΗΜΙΚΟΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ, ΔΗΜΟΣ ΚΑΝΤΑΝΟΥ-ΣΕΛΙΝΟΥ

e-mail: nectarcho@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πιστεύοντας στην άποψη ότι ...Η επαφή με το περιβάλλον μπορεί να γίνει αφετηρία αισθητικής καλλιέργειας ...γιατί το παιδί ανοίγει τα μάτια του στην ομορφιά της φύσης και των ανθρώπινων δημιουργημάτων, προχωρώντας «από τα μάτια στην καρδιά και από τη καρδιά στο χέρι» Α.Μ. Αθανασάκης (ΚΠΕ ΒΑΜΟΥ 2009)

Η Δράση αυτή έχει ως στόχο να γίνουν οι μικροί μαθητές οι αυριανοί πολίτες που αγαπούν και γνωρίζουν την φύση, που αγαπούν τον τόπο τους χωρίς να τον φθείρουν και γενικά να αγαπούν τη ζωή τους φροντίζοντας να υπάρχει ένα καλό φυσικό περιβάλλον για τις επόμενες γενιές.

Μεγάλη αξία είναι : Η Περιβαλλοντική εκπαίδευση διαπαιδαγώγηση, αρωγή, αγωγή, αγάπη για το περιβάλλον!!!

Περιβάλλον δε σημαίνει μόνο Αέρας, Νερό, Έδαφος σημαίνει και

- ❖ *Συναίσθημα : συνείδηση, αγάπη, μέτρο, θαυμασμός, αγωνία για το αύριο.*
- ❖ *Υγεία : Διατροφή, Μεταμοσχεύσεις, Μόλυνση-Ρύπανση- Βιολογικοί καθαρισμοί*
- ❖ *Παιδεία : Τάξη- Αμφιθέατρο- ΚΠΕ (Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης)*
- ❖ *Παράδοση : Ηθη-Έθιμα ,Τρόποι Συμπεριφοράς και Διατροφής*
- ❖ *Καλλιέργειες :Αρωματικά – Φαρμακευτικά φυτά, Οικολογικές-Βιολογικές καλλιέργειες*
- ❖ *Συμπεριφορά : Οικολογικός Τρόπος Ζωής, Ηθική-Βιοηθική*

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Περιβαλλοντική εκπαίδευση και Αειφόρος Τουρισμός

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Οικολογικός τρόπος ζωής, Ευρωπαϊκά μονοπάτια (E4...), Περιοχές Natura, Εναλλακτικός Τουρισμός , Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική, Μεσογειακή – Κρητική Διατροφή, Τοπικά Προϊόντα, Αειφόρος Ανάπτυξη, Μόλυνση- Ρύπανση, Γαλάζιες σημαίες , Βιολογικός καθαρισμός.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μικροί μαθητές πολίτες του Γυμνασίου Παλαιόχωρας, της επαρχίας Καντάνου-Σελίνου αντιστέκονται στη Κρίση των Αξιών. Οι μαθητές ενημερώνονται για την Αειφόρο Ανάπτυξη, αγαπούν, μαγειρεύουν, δοκιμάζουν φαγητά της Κρητικής

Διατροφής, αναγνωρίζουν τα Φαρμακευτικά και Αρωματικά φυτά της Κρήτης, τα φυτεύουν, «ακούν» τις μυρωδιές τους, δοκιμάζουν τη γεύση τους... προτείνουν Οικολογικούς Τρόπους Καλλιέργειας και Εναλλακτικούς Τρόπους Σκέψης και Ζωής και ζητούν να ζουν οικολογικά! Θέλουν ένα σχολείο που ο ήλιος να το φωτίζει και ο ήλιος να το ζεσταίνει! Θέλουν να διατηρηθούν τα αρώματα και οι ευωδιές της φύσης. Θέλουν καθαρές θάλασσες και χαμογελαστούς και υγιείς συμπολίτες.

Οι μικροί πολίτες της Παλαιόχωρας προτείνουν στους μεγάλους :

- Αγαπάμε τον τόπο μας
- Αγαπάμε τα οικολογικά προϊόντα μας
- Στηρίζουμε τα ντόπια προϊόντα μας
- Στηρίζουμε την διατροφή των παππούδων και γιαγιάδων μας.

Γιατί το μέλλον μας έχει γερές ρίζες στο παρελθόν μας , όπως ένας πλάτανος που μεγαλώνει χρόνια και προσφέρει τη σκιά του σε πολλές γενιές νέων.

Η παραπάνω δράση του σχολείου μας έχει ως στόχο τρεις τομείς:

- α) ΥΓΕΙΑ: Δράση για τη προώθηση της Κρητικής Διατροφής,
- β) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: οικολογικές παρεμβάσεις
- γ) ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΥΠΟΘΕΜΑΤΑ

- Η συναισθηματική εγρήγορση των μαθητών για την παράδοση και το περιβάλλον.
 - Το ταξίδι των μαθητών στο κόσμο του εναλλακτικού τουρισμού.
 - Η διαμόρφωση συναισθηματικών στάσεων και αξιών.
 - Η καλλιέργεια περιβαλλοντικής κουλτούρας και οικολογικής συνείδησης μέσω της δυνατότητας επαφής με τη φύση.
 - Να τονιστεί η δυνατότητα συσχέτισης του φυσικού περιβάλλοντος με τις ανθρώπινες δραστηριότητες.
 - Η ανάπτυξη δεξιοτήτων παρατήρησης, καταγραφής και επεξεργασίας των πληροφοριών που θα συλλέξουν οι μαθητές μας από τις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος .
 - Η ανάπτυξη της ιδέας για την προστασίας της οικολογικής ισορροπίας και της ποιότητας ζωής.
 - Η προσπάθεια οικοδόμησης βιωματικών σχέσεων ‘κοινότητας’ μεταξύ μαθητών και μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών
 - Ο προβληματισμός των μαθητών για «Τα 7 σφάλματα του κόσμου» σύμφωνα με τον Μαχάτμα Γκάντι:
- ✓ Πλούτος δίχως μόχθο
 - ✓ Ήδονή δίχως συνείδηση

- ✓ Γνώση δίχως χαρακτήρα
- ✓ Εμπόριο δίχως ηθική
- ✓ Επιστήμη δίχως ανθρωπιά
- ✓ Λατρεία δίχως θυσία
- ✓ Πολιτική δίχως αρχές

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Να κατανοήσουν οι μαθητές :

- τις λέξεις- κλειδιά:
 - ✓ Οικολογικός τρόπος ζωής
 - ✓ Ευρωπαϊκά μονοπάτια (E4...)
 - ✓ Περιοχές Natura
 - ✓ Εναλλακτικός τουρισμός
 - ✓ Βιοκλιματική αρχιτεκτονική
 - ✓ Μεσογειακή –Κρητική διατροφή
 - ✓ Τοπικά προϊόντα
 - ✓ Αειφόρος ανάπτυξη
 - ✓ Μόλυνση- Ρύπανση
 - ✓ Γαλάζιες σημαίες
 - ✓ Βιολογικός καθαρισμός
- Οτι ο Οικολογικός τρόπος ζωής είναι η μόνη απάντηση στο σημερινό περιβαλλοντικό αδιέξοδο.
- Οτι υπάρχουν Ευρωπαϊκά μονοπάτια στο Δήμο Καντάνου-Σελίνου. Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών, ξεκινά από τα Πυρηναία, διασχίζει ολόκληρη την οροσειρά των Άλπεων και μέσω της Γιουγκοσλαβίας φτάνει στην Φλώρινα απ' όπου ξεκινά το Ελληνικό κομμάτι. Διασχίζει ολόκληρη την Ελλάδα απ' όπου φτάνει στο Γύθειο και από εκεί νοητά στο Καστέλι Χανίων απ' όπου αρχίζει το E4 στην Κρήτη, φτάνοντας μέχρι την Ζάκρο όπου τελειώνει. Δίνει την δυνατότητα στους περιπατητές να γνωρίσουν την άγνωστη Κρητική φύση, μιας και περνά από παλιά μονοπάτια, οικισμούς, μοναστήρια και βέβαια τα ψηλά βουνά της Κρήτης. Η χάραξη και η σηματοδότηση έγινε με πρωτοβουλία της Περιφέρειας Κρήτης, σε συνεργασία με τις κοινότητες των περιοχών όπου διασχίζει το E4 και όλους τους ορειβατικούς Συλλόγους της Κρήτης .Τα E4 στην περιοχή του Δήμου μας είναι :

Μονοπάτι E4: Σούγια - Φαράγγι Αγίας Ειρήνης - Ομαλός

Μονοπάτι E4: Σούγια - Κουστογέρακο - Ομαλός

Μονοπάτι E4: Σούγια - Αγία Ρουμέλη

Μονοπάτι E4: Παλαιόχωρα - Σούγια

Μονοπάτι E4: Χρυσοσκαλίτισσα - Παλαιόχωρα

- Ότι Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και οικοτόπους ειδών που είναι σημαντικοί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελείται από δύο κατηγορίες περιοχών τις «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)» (Special Protection Areas - SPA) για την Οрниθοπανίδα, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών», τους «Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)» (Sites of Community Importance – SCI) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

- Ότι υπάρχουν περιοχές NATURA στην Επαρχία Καντάνου Σελίνου:

1. ΤΚΣ (SCI) -> Νήσος Ελαφώνησος και παράκτια θαλάσσια ζώνη
2. ΤΚΣ (SCI) -> Ελος - Τοπόλια - Σάσαλος - Άγιος Δίκαιος
3. ΤΚΣ (SCI) -> Όρμος Σούγιας - Βάρδια - Φαράγγι Λισσού μέχρι Ανύδρους και Παράκτια ζώνη
4. ΖΕΠ (SPA) -> Εθνικός δρυμός Σαμαριάς - Φαράγγι Τρυπιτής - Ψιλαφι-Κουστογέρακο
5. ΤΚΣ (SCI) -> Παραλία από Χρυσοσκαλίτισσα μέχρι Ακρωτήριο Κριός

- Ότι υπάρχουν σημαντικής σημασίας Υγρότοποι στην Επαρχία Καντάνου Σελίνου ,έξι σε αριθμό. Το εποχικό λίμνιο Ομαλού θεωρείται εξαιρετικής σημασίας και για την Ε.Ε. ,δεδομένης της σπανιότητας του.

1. Εποχικό λίμνιο Ομαλού	7,9 στρέμματα
2. Εκβολή ρύακα Αζογουριανού	10 στρέμματα
3. Εκβολή ποταμού Κακοδικιανού	6,9 στρέμματα
4. Εκβολή Πελεκανιώτικου ποταμού	8,6 στρέμματα
5. Λιβάδι Κουντούρας	40,9 στρέμματα
6. Λιμνοδεξαμενή Κουντούρας	77,2 στρέμματα

- Ότι πρέπει ως επισκέπτες οι μαθητές μας να βοηθήσουν στη διατήρηση της φυσικής ομορφιάς ενός οικοτόπου ακολουθώντας το σύνθημα του Προγράμματος JUNICOAST «φεύγοντας ...πάρτε μαζί σας τις εμπειρίες σας και τις αναμνήσεις σας... αφήνοντας πίσω ΜΟΝΟ τις πατημασιές σας!»

- Ότι η τουριστική δραστηριότητα επιφέρει όχι μόνο θετικές, αλλά και πολλές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, στο περιβάλλον, στην κοινωνία και στον πολιτισμό των κοινωνιών υποδοχής τουριστών.

- Ότι ο «εναλλακτικός τουρισμός», αποσκοπεί σε ένα είδος ενεργητικού τουρισμού που αντιτίθεται στο συμβατικό πρότυπο του μαζικού τουρισμού και τις

επακόλουθες αρνητικές συνέπειες που συχνά επιφέρει, υποστηρίζοντας με αυτό τον τρόπο τις αρχές της αειφορίας.

- Ότι το βασικό τμήμα του προτύπου της χώρας είναι αναμφίβολα ο τουρισμός διακοπών (ήλιος και θάλασσα) αλλά σημαντικό συμπληρωματικό τμήμα πρέπει να είναι τόσο ο εναλλακτικός τουρισμός (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, πολιτισμικός τουρισμός, κ.α.) όσο και ο ευρύτερος ειδικός (συνέδρια, εκθέσεις, θεματικά πάρκα κ), στον οποίο περιλαμβάνονται προϊόντα του Εναλλακτικού.
- Ότι η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού είναι εξαιρετικά σημαντική για ορεινούς και μεσόγειους προορισμούς της χώρας, πολλοί από τους οποίους διαθέτουν εξαιρετικούς πόρους για αυτό τον τύπο τουρισμού.
- Ότι η ζήτηση του εναλλακτικού τουρισμού είναι συχνά δεκάμηνης ή δωδεκάμηνης διάρκειας και ενισχύει τον εσωτερικό τουρισμό και τα ταξίδια μικρής διάρκειας.
- Ότι πολλά από αυτά τα προϊόντα του εναλλακτικού τουρισμού έχουν μαζική ζήτηση διεθνώς, η οποία με το κατάλληλο μάρκετινγκ μπορεί να στραφεί και στη χώρα μας.
- Ότι πέρα από την αυτοδύναμη ζήτηση για ταξίδια εναλλακτικού τουρισμού, ένα υψηλό ποσοστό ζήτησης για ταξίδια διακοπών, αναζητά παράλληλα δραστηριότητες και υπηρεσίες εναλλακτικού τουρισμού, όπως προκύπτει από πολλές έρευνες.
- Ότι η βιοκλιματική αρχιτεκτονική μπορεί να βοηθήσει σημαντικά έως και 60% να εξοικονομήσουμε ενέργεια στο σπίτι μας.
- Ότι ρυπαίνω τη θάλασσα ,το έδαφος, τον αέρα σημαίνει υποβάθμιση της ποιότητας ζωής μας.
- Ότι η Αειφόρος Ανάπτυξη ή Βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα.
- Ότι Γνώμονας της αειφορίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον.
- Ότι Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα (Meadows et al., 1995).
- Ότι η αξία της Κρητικής Διατροφής εξαρτάται από την ποιότητα της πρώτης ύλης : χρησιμοποιώντας Βιολογικά Κρητικά προϊόντα
- Ότι δυο από τις βασικές αρετές της Κρητικής Διατροφής είναι η υψηλή διατροφική της αξία και η υψηλή γαστρονομική της αξία.
- Ότι η αξία των προϊόντων της Κρητικής Γης ,για παράδειγμα το ελαιόλαδο εξαρτάται τόσο από το τρόπο που καλλιεργούνται οι ελιές όσο και από το τρόπο που γίνεται η επεξεργασία του ελαιολάδου.
- Το Θαύμα της Κρητικής Διατροφής- Τα χαρακτηριστικά της Κρητικής Διατροφής.

- Ότι αν ποτέ βρεθούν σε κάποιο βουνό της Ελλάδας και θελήσουν να μαζέψουν κάποια βότανα , να το κάνουν με πολύ σεβασμό. Να μαζέψουν μόνο όσο τους χρειάζεται (ένα ή δυο ματσάκια) και ΠΡΟΣΟΧΗ !!! ποτέ μα ποτέ μη ξεριζώνουν φυτά. Είναι εγκληματικό, γιατί οι πληθυσμοί αυτοί είναι αυτοφυείς και δεν αντικαθίστανται εύκολα .
- Τη μεγάλη αξία των Παραδοσιακών Συνταγών από τα « Σημειωματάρια της γιαγιάς.»

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ

- Γίνεται ενημέρωση των μαθητών για το πρόγραμμα και τις δραστηριότητες του.
- Μετά από την επιλογή των μαθητών της περιβαλλοντικής ομάδας, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα έχει το δικό της τμήμα έρευνας και παρατήρησης (33 παιδιά).
- Τα θέματα έρευνας και μελέτης των ομάδων των παιδιών είναι τα παρακάτω:
1^η Ομάδα: Οικολογία. Οικολογικός τρόπος ζωής .Μονοπάτια Ε4 Κρήτης
2^η Ομάδα: Κρητική διατροφή : τα χαρακτηριστικά της, η αξία της στη υγεία.
3^η Ομάδα: Προδιαγραφές για τις Γαλάζιες σημαίες. Περιοχές Natura
4^η Ομάδα: Είδη εναλλακτικού τουρισμού
5^η Ομάδα: Βιοκλιματική αρχιτεκτονική –Βιολογικός καθαρισμός.
- Οι ομάδες θα συλλέξουν υλικό από τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή από το διαδίκτυο ή από συνεντεύξεις από αρχιτέκτονες, τουριστικούς πράκτορες, περιβαλλοντολόγους, χημικούς, καλλιεργητές, μαγείρους ,διαιτολόγους , γιαγιάδες , παππούδες.
- Η κάθε ομάδα θα έχει : ένα ντοσιέ για τη φύλαξη φυλλαδίων, ένα τετράδιο και μολύβια για τη καταγραφή των παρατηρήσεων.
- Η κάθε ομάδα θα μπορεί: Να καταγράψει τις παρατηρήσεις της στο τετράδιο παρατηρήσεων. Να παίρνει τις φωτογραφίες που θέλει .Στο τέλος κάθε δράσης να συμπληρώνει φυλλάδιο πολλαπλής επιλογής για την καλύτερη εμπέδωση της δραστηριότητας.
- Η μέθοδος που θα ακολουθείται για την προσέγγιση του θέματος συζήτησης είναι η «Μαιευτική» μέθοδος του Σωκράτη .

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΦΟΡΕΙΣ Ή ΠΡΟΣΩΠΑ

1. ΚΠΕ Αρχανών
2. Περιβαλλοντικό Κέντρο Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής Χανίων
3. Ορειβατικός Σύλλογος Χανίων
4. Επαγγελματίες στο χώρο του τουρισμού
5. Μ.Α.Ι.Χ (Διεθνές Κέντρο Ανωτάτων Μεσογειακών Γεωπονικών Σπουδών)
6. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
7. WWF

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Ενημέρωση για το περιβαλλοντικό πρόγραμμα στους μαθητές (θέμα, κανόνες). Χωρισμός σε ομάδες και επιλογή των θεμάτων εργασίας από τις ομάδες.
- Επίσκεψη σε βιοκλιματικό σπίτι και αυτόνομο ενεργειακά. (Επίσκεψη στο Κάστρο στο Βαρύπετρο-στο κέντρο Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης της Ιεράς Μονής Χρυσοπηγής).
- Δημιουργία & καλλιέργεια βοτανικού κήπου εντός του σχολείου, με αρωματικά & φαρμακευτικά φυτά της Κρήτης.
- Φύτευση τοπικών δένδρων.
- Πεζοπορία στο μονοπάτι E4 της περιοχής μας με την καθοδήγηση και ενημέρωση του Ορειβατικού Συλλόγου Χανίων
- Ομιλία για την καταστροφή υγροτόπων και για την Επιβεβλημένη αλλαγή του μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης από τον Επιστημονικό Συνεργάτη του WWF κ Καλούστ Παραγκαμιάν.
- Επίσκεψη Στο ΚΠΕ Αρχανών και συμμετοχή στο πρόγραμμα Εναλλακτικός Τουρισμός; Φυσικά!!
- Επίσκεψη στο Κεδρόδασος Ελαφονήσι στα πλαίσια του προγράμματος JUNICOAST «Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη Juniperus (Κέδρων) στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο (Ελλάδα) » . Επαφή των παιδιών με ένα πανέμορφο « οικότοπο προτεραιότητας».
- Παρουσίαση στο χώρο του σχολείου μας Των εργασιών των παιδιών, Των φωτογραφιών της εκπαιδευτικής εκδρομής. Συζήτηση –συμπεράσματα
- Έκδοση μικρού Συγγράμματος με τις Παραδοσιακές Συνταγές της Επαρχίας Σελίνου που θα μαζέψουν τα παιδιά.
 - Έκδοση μικρού Συγγράμματος με τα Είδη του Εναλλακτικού Τουρισμού στην Επαρχία Σελίνου.
 - Εργασία-Παρουσίαση με τα Αρωματικά και Φαρμακευτικά φυτά της Κρήτης
 - Οργάνωση Ημερίδας Κρητικής Διατροφής με συμμετοχή του αρχιμάγειρα του Μ.Α.Ι.Χ κ Αποστολάκη στην Παλαιόχωρα.
 - Κατασκευή-Παρουσίαση του Δέντρου Διαπολιτισμικότητας
 - Παρουσίαση του προγράμματος στο τοπικό τύπο (Σελινιώτικα Νέα και Χανιώτικα Νέα)
 - Παράδοση του εκπαιδευτικού μας υλικού στο ΚΠΕ ΑΡΧΑΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

1. Meadows et al., 1995
2. Α.Μ. Αθανασάκης (ΚΠΕ ΒΑΜΟΥ 2009)
3. Δίκτυο ΚΠΕ ΑΡΧΑΝΩΝ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.
4. Πρόγραμμα JUNICOAST «Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη Juniperus (Κέδρων) στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο (Ελλάδα)»- Μ.Α.Ι.Χ
5. WWF –Υγρότοποι (<http://www.oikoskopio.gr/ygrotorio>)